

Qlobal qeyri-müəyyənlik fonunda Azərbaycan iqtisadiyyatının üstünlükləri

Son illərdə qlobal iqtisadi sistem özünün dərin struktur transformasiyasından keçir. Ənənəvi artım mənbələri zəifləyir, qlobal ticarət əvvəlki dinamikliyini itirir, kapital axınları işə gətdikcə daha selektiv və riskə həssas xarakter alır. Beynəlxalq Valyuta Fondunun (BVF) son “Dünya İqtisadi İcmalı”nda bu mərhələ “uzunmüddətli aşağı artım – yüksək qeyri-müəyyənlik” kimi xarakterizə olunur. Geoiqtisadi fraqmentasiya, texnoloji keçidlər və yüksək faizlər dünya iqtisadiyyatının həm tələb, həm də təklif tərəfini eyni vaxtda məhdudlaşdırır.

Bu mərhələdə iqtisadi debatın mərkəzi dəyişib: məsələ hansı sürətlə böyüməkdən çox, artımı dayanıqlı hala gətirməyi, qeyri-müəyyənlik şəraitində sabit

qalması və dəyişiklikləri itki vermədən idarə etməyi bacarmaqdır. Belə qlobal qeyri-müəyyənlik mühitində Azərbaycan üçün əsas üstünlük resurs gəlirlərinin risklərə qarşı “sabitlik kapitalına” çevrilməsini təmin edən strateji idarəetmə modelidir. Prezident İlham Əliyevin iqtisadi baxışı məhz bu məntiq üzərində qurulub: makroiqtisadi sabitlik və fiskal “bufer”lər qorunur, paralel olaraq qeyri-neft sektorunda məhsuldarlıq və ixrac potensialı mərhələli genişlənilir. Makroiqtisadi sabitlik beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən də təsdiqlənir: Azərbaycanın suveren kredit reytingi sabit proqnozla qorunur və ölkə qlobal qeyri-müəyyənlik şəraitində etibarlı ölkə kimi qiymətləndirilir. Nəticədə, iqtisadi siyasət xarici şoklara dayanıqlıq trayektoriyası yaradır.

(ardı 7-ci səhifədə)

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Qlobal iqtisadi kontekst: sabitlik vacibdir

Müasir makroiqtisadi düşüncədə son onilliyin ən mühüm dönüşü ondan ibarətdir ki, iqtisadi siyasətin uğuru artıq artımın sürəti ilə deyil, şoklar qarşısında davamlı olmaq qabiliyyəti ilə ölçülür. Dani Rodrikin institusional uyğunlaşma yanaşması, Olivier Blanşardın fiskal dayanıqlıq konsepsiyası və Josef Stiglitsin riskə əsaslanan artım modeli fərqli nəzəri məktəblərə məxsus olsa da, eyni nəticəyə gəlir: global qeyri-müəyyənlik şəraitində əsas üstünlük çevik institutlara, fiskal “bufer”lərə və daxili artım dayaqlarına malik olmaqdır.

Bu nəticə empirik faktlarla da təsdiqlənib. 2008–2009-cu illərin qlobal maliyyə böhranı göstərdi ki, böhran öncəsi yüksək artım tempinə baxmayaraq fiskal intizamı zəif və borc dinamikası nəzarətsiz olan ölkələr şok zamanı daha dərin resessiya, daha yüksək işsizlik və uzunmüddətli sosial itkilərlə üzləşdilər. Əksinə, ehtiyatlı fiskal siyasət aparmış və makroiqtisadi buferlər formalaşdırmış ölkələr böhranı nisbətən yumşaq trayektoriya ilə keçə bildilər. 2020-ci il pandemiyası isə bu fərqi daha da kəskinləşdirərək göstərdi ki, sabitlik böhrana reaksiya vermək deyil, böhranı əvvəlcədən qabaqlamaq qabiliyyətidir.

Məhz bu kontekstdə son illərdə global ticarətin zəifləməsi, bazarlarda dəyişkənliyin artması və investorların inkişaf etməkdə olan bazarlara daha ehtiyatlı yanaşması əvvəlki iqtisadi modelin sərhədlərinə çatdığını göstərir. BVF-nin 2026-cı il icmalında vurğulanır ki, dünya iqtisadiyyatı artıq klassik tsiklik dalğalanma mərhələsində deyil. O, daha uzunmüddətli və struktur xarakterli “yeni normallaşma” dövrünə daxil olub. Bu mərhələdə iqtisadiyyatın artım templəri zəifləyir, global ticarətin miqyas effekti kiçilir, iqtisadi fraqmentasiya isə istehsal zəncirlərini daha bənalı və daha riskli edir. BVF-ə görə, növbəti 3 ildə global iqtisadi artım 2010–2019-cu illərin orta göstəricisindən təxminən 0,5–0,7 faiz bəndi aşağı olacaq. Bu şəraitdə yüksək artım tempinə nail olmaq ölkələr üçün çətinləşib. Çox vaxt isə buna fiskal genişlənmə və borclanmanın artması hesabına nail olunmuşdur. BVF məhz buna görə vurğulayır ki, qısamüddətli artım uğurları uzunmüddətli sabitlik bahasına əldə edildikdə iqtisadiyyat ilk ciddi şokda kəskin geriləyir. BVF bunu “iqtisadi siyasətə etimad boşluğu” anlayışı ilə izah edir: siyasətə etimadın zəif olduğu iqtisadiyyatlarda inflyasiya daha uzunmüddətli olur və gəlirlərin bərpası gecikir.

Eyni yanaşma Davos-2026 müzakirələrində də ön plana çıxır. Forumun gündəliyində artım “istənilən artım” yanaşması tükənmiş konsepsiya kimi təqdim olunur və onun yerini dayanıqlılığa əsaslanan artım tutur. Pandemiya və sonrakı enerji-geosiyasi şoklar sübut etdi ki, yüksək borclanma, zəif fiskal intizam və qeyri-müəyyənlik şəraitində əldə olunan iqtisadi artım dayanıqlı olmur. BVF-nin son müqayisəli təhlilləri bu tezişi faktiki məlumatlarla möhkəmləndirir. 2020–2024-cü illərdə fiskal buferləri məhdud və borc yükü yüksək olan ölkələrdə inflyasiya dalğası daha uzunmüddətli olmuş, sosial xərclərin effektivliyi azalmış və gəlirlərin bərpası gecikmişdir. Əksinə, maliyyə ehtiyatları formalaşdırmış, fiskal qaydalara əməl edən və daxili artım mənbələrini qoruyan ölkələr böhrandan sonra normallaşma mərhələsinə daha effektiv keçə bilmişdir. 2026-cı il perspektivində diqqətcəkən məqam global kapital axının-dakı dəyişiklikdir. Kapital artıq nə ucuzdur, nə də geniş miqyasda risk götürməyə meyllidir. İnvestisiya qərarları daha çox idarəetmənin keyfiyyətinə, makroiqtisadi sabitliyə və uzunmüddətli müəyyənliyə əsaslanmağa başlayır. Bu isə riskləri effektiv idarə edə bilməyən iqtisadiyyatların investisiya üstünlüyünü itirdiyini göstərir.

Beləliklə, müasir makroiqtisadi nəzəriyyə və son onilliklərin təcrübəsi eyni nəqtdə kəşifir: sabitlik ölkələr üçün artıq passiv vəziyyət deyil, əksinə, strateji aktivləşdiricidir. O, iqtisadi siyasətə manevr imkanları yaradan, sosial rifahı qoruyan və uzunmüddətli investisiya qərarlarını mümkün edən kapital hesab olunur. Məhz buna görə BVF-nin 2026-cı il hesabatı və Davos-2026 çərçivəsində formalaşan konsensus göstərir ki, müasir dövrdə iqtisadiyyatın real üstünlüyü nə qədər sürətlə böyümədə deyil, böyüməni nə qədər davamlı, balanslı və idarə olunan şəkildə reallaşdırma bilməkdədir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı: sabitlik qorunur, struktur dəyişir

2025-ci ildə ölkə iqtisadiyyatı, demək olar ki, bütün sahələrdə artım nümayiş etdirmişdir. Qlobal iqtisadi mühitdə artım tempərlərinin zəiflədiyi, bir çox inkişaf etməkdə olan ölkələrin ya iqtisadi durğunluqla, ya da texniki resessiya ilə üzləşdiyi bir dövrdə bu, ilk baxışdan təvəzzükə görəndə bir. Prezident İlham Əliyevin Davosda vurğuladığı kimi, global qeyri-müəyyənliyin artdığı bir dövrdə Azərbaycanın əsas prioriteti makroiqtisadi sabitliyin qorunması, fiskal intizam və iqtisadiyyatın neft-dənkənar sahələr üzrə şaxələndirilməsidir. Bu yanaşma ölkənin uzunmüddətli və dayanıqlı inkişafı qısamüddətli risklər bahasına qurban verməmək prinsipinə əsaslanır. Eyni zamanda müasir makroiqtisadi təhlildə əsas meyar artıq artımın mütləq səviyyə-

si deyil, müqayisəli dayanıqlıq və şoklara davamlılıqdır. Bu baxımdan ölkəmiz 2025-ci ildə global zəifləmə fonunda makroiqtisadi sabitliyi qorumağa nail olan məhdud sayda dövlətlər qrupunda yer alır.

Beynəlxalq təcrübə göstərir ki, global maliyyə şərtlərinin sərtləşdiyi və ticarət kanallarının zəiflədiyi dövrlərdə iqtisadi artımın dayanmasının qarşısını almaq özlüyündə mühüm nailiyyətdir. Xüsusilə iqtisadi siyasət üçün manevr imkanları məhdud olan ölkələrdə artımın kəskin şəkildə zəifləməsi sosial rifahda ciddi itkilərə yol açır. Azərbaycan nümunəsində isə ümumi artımın müsbət zonada saxlanılması iqtisadi siyasətin və əvvəlki illərdə formalaşmış “sabitlik

inkişaf nəzəriyyəsində dayanıqlı artımın əsas şərti hesab olunur.

Bu kontekstdə ümumi sənaye məhsulunda qeydə alınan cüzi azalma struktur baxımdan yanlış şərh edilməməlidir. Neft hasilatının təbii azalması fonunda sənayenin ümumi həcminin azalması resurs iqtisadiyyatı üçün gözənilən və idarə olunan prosesdir. Əsas təhlükə hasilatın azalması deyil, onu əvəzləyə biləcək alternativ istehsal bazasının formalaşıb-formalaşmamasıdır. Azərbaycanda ötən ilin göstəriciləri isə əksinə, emal və daxili istehsalın artım dinamikasında olduğunu göstərir. Bu, iqtisadiyyatın iklili strukturundan çıxdığı təsdiqləyən mühüm faktdır.

Qlobal qeyri-müəyyənlik fonunda Azərbaycan iqtisadiyyatının üstünlükləri

buferi”nin nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Strateji baxımdan daha mühüm məqam ondan ibarətdir ki, bu artımın əsas lokomotivi artıq neft-qaz sektoru deyil. 2025-ci ildə qeyri-neft/qaz sektoru real ifadədə 2,7 faiz artaraq 92,3 milyard manata çatmışdır. Bu, o deməkdir ki, iqtisadiyyatda ümumi əlavə dəyərin 72 faizi məhz qeyri-neft sektorunda yaranır. Bu dinamika iqtisadiyyatın tədricən balanslaşdığını və diversifikasiya xəttinin dərinləşdiyini göstərir. Başqa sözlə, artım artıq tək bir sektorun üzərində dayanmaqdan çıxır. Neft hasilatının təbii azalması fonunda ümumi iqtisadi artımın qorunması məhz qeyri-neft sektorunun genişlənməsi hesabına mümkün olmuşdur ki, bu da uzunmüddətli dayanıqlılıq baxımından həlledici əhəmiyyət daşıyır.

Təcrübədə müxtəlif ölkələr bu keçidi fərqli yollarla həyata keçirib. Məsələn, Cənubi Koreya 1980-ci illərdə ixrac yönümlü sənayeləşmə strategiyası hesabına iqtisadi artımın əsas mənbəyini aşağı məhsuldarlıqlı sahələrdən yüksək əlavə dəyərli emal sənayesinə keçirmişdir. Malayziya 1990-cı illərdə resurs gəlirlərindən istifadə edərək sənayeni və xidmət sektorunu gücləndirmiş, bununla da iqtisadi artımı daha balanslı etmişdir. Norveç isə neft gəlirlərini fiskal qayda və suveren fond mexanizmi vasitəsilə iqtisadiyyatın uzunmüddətli dayaqlarına çevirmişdir.

Azərbaycanın keçdiyi yolun bu modelərlə birbaşa konseptual oxşarlığı aydın görünür: iqtisadi artım tədricən daxili istehsal, xidmət, logistika və insan kapitalına əsaslanmağa başlayır. Bu, iqtisadiyyatın həm xarici qiymət şoklarına həssaslığını azaldır, həm də uzunmüddətli məşğulluq və gəlir yaratmaq imkanlarını gücləndirir. Adambaşına düşən gəlirlərdə artımın qorunması isə bu struktur dəyişikliyin sosial ölçüsünü əks etdirir. Demografik artım şəraitində adambaşına düşən gəlirin azalması inkişaf etməkdə olan ölkələr üçün tipik haldır. Ötən il ölkəmizdə bu göstəricidə irəliləyiş onu göstərir ki, iqtisadi artım əhali artımı fonunda “ərimir”, əksinə, sosial sabitliyi dəstəkləyən iqtisadi baza yaradır. Bu xüsusiyyət orta gəlirli ölkələr üçün strateji üstünlük hesab olunur, eyni zamanda ölkə iqtisadiyyatının struktur transformasiyasını itkisiz və idarə olunan şəkildə həyata keçirildiyini təsdiq edir.

Qeyri-neft sektorunun strukturu və dinamikası

2025-ci ilin makroiqtisadi mənzərəsi Azərbaycan iqtisadiyyatında mühüm keyfiyyət dəyişikliyinə baş verdiyini göstərir: iqtisadi artımın mənbələri şaxələniir, iqtisadiyyatın daxili strukturu isə daha balanslı və dayanıqlı formaya doğru transformasiya olunur. Qeyri-neft sektorunun həcmi bu transformasiyanın gücləndiyini təsdiqləyir. 2021–2025-ci illərdə bu sahə orta hesabla hər il ortalama 6 faiz artmışdır. Bu göstərici dünya üzrə orta artım tempini əhəmiyyətli üstələyir. Burada üstünlük sektorun hansı sahələr hesabına formalaşmasıdır. Ötən il qeyri-neft sektorunda əlavə dəyərin 8,3 faizi qeyri-neft sənayesində yaranmış və bu sahə 5,5 faiz artmaqla əsas “məhsuldarlıq nüvəsi” kimi çıxış etmişdir. Bu sahənin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, o, iqtisadi artımı texnologiya, emal və ixrac qabiliyyəti ilə dəstəkləyir. Daha da önəmliyi, qeyri-neft sənayesinə yönələn investisiyaların 26 faiz artmasıdır və göstərir ki, bu artım kapital dərinləşməsi və istehsal potensialının genişlənməsi ilə müşayiət olunur. Məhz belə üstün investisiya əsaslı iqtisadi artım

Əsas kapitala yönəldilmiş investisiyaların ümumi həcminin azalması da makroiqtisadi zəiflik kimi qiymətləndirilməməli, əksinə, investisiya tsiklinin mərhələli təaməllənməsinin göstəricisidir. Daha əvvəl iri infrastruktur layihələrinə yönəlmış investisiyaların payının azalması fonunda, kapitalın qeyri-neft sənayesi kimi daha yüksək məhsuldarlıq yaradan sahələrə yönəlməsi iqtisadi siyasətin keyfiyyətə dəyişdiyini göstərir. Bu keçid, resurs gəlirlərinin fiziki obyektlərdən çox istehsal potensialı yaradan aktivlərə yönəlməsi deməkdir.

Struktur transformasiyanın digər mühüm dayağı kənd təsərrüfatı sektorudur. Ötən ildə bu sahənin 1 faiz artması sürətli genişlənmə anlamına gəlməyə də, sektorun funksional rolu baxımından əhəmiyyətli idi. Bitkiçilik və heyvandarlıq sahələrində paralel artım ərzə təhlükəsizliyi risklərinin idarə olunduğunu, regionlarda gəlir bazasının qorunduğunu və inflyasiya şoklarının sosial təsirinin yumşaldıldığını göstərir. Dünya təcrübəsində kənd təsərrüfatı məhz yüksək inflyasiya və qeyri-müəyyənlik dövrlərində makroiqtisadi sabitliyin “səssiz amortizatoru” kimi çıxış edir. Azərbaycan üçün də bu sektor sosial sabitliyin əsas dayaqlarından biri olaraq qalır.

Xidmətlər sektorunda, xüsusilə nəqliyyat, logistika və informasiya-rəbata sahələrində müşahidə olunan dinamika isə iqtisadiyyatın yeni artım mərkəzlərini formalaşdığını göstərir. Qeyd edək ki, 2025-ci ildə qeyri-neft ÜDM-nin 13 faizi bu sahələrin hesabına formalaşmışdır. Yük və sərnişin daşımalarının artması Azərbaycanın regional tranzit rolunun möhkəmləndiyini təsdiqləyir və Orta Dəhliz strategiyasının artıq abstrakt konsepsiya deyil, makroiqtisadi statistikada əks olunan real prosesa çevrildiyini göstərir. Logistika sektoru burada təkcə xidmət sahəsi kimi deyil, qeyri-neft ixracının maya dəyərini azaldan və iqtisadiyyatı regional dəyər zəncirlərinə bağlayan strateji infrastruktur funksiyası daşıyır. İnformasiya və rəbata xidmətlərində 8,7 faizlik artım isə müasir iqtisadiyyata keçidin ən vacib struktur göstəricilərindən biridir. Bu sektorun genişlənməsi iqtisadiyyatın texnoloji komponentinin gücləndiyini, məhsuldarlığın fiziki kapitalla yanaşı, bilik, rəqəmsallaşma və innovasiya vasitəsilə artdığını göstərir. Estoniya və Litva kimi ölkələrin orta gəlir tələsindən çıxmasında məhsul amilləri həlledici rol oynamışdır.

Bütün bu alt-sahə dinamikaları Azərbaycanın müasir iqtisadiyyatına keçidi prosesinin konturlarını formalaşdırır. Bu model gəlirlərinin makroiqtisadi sabitlik → məqsədlir investisiya → məhsuldarlıq artımı → qeyri-neft ixracı və yüksək dəyərli xidmətlər zənciri vasitəsilə milli rifahla çevrilməsi üzərində qurulur. 2025-ci ilin göstəricilərinə görə Azərbaycan artıq bu zəncirin ilk iki mərhələsinə uğurla keçmiş, üçüncü mərhələdə, yəni məhsuldarlıq əsaslı struktur transformasiya mərhələsində güclənir. Beləliklə, mövcud mənzərə sürətli sıçrayışdan daha çox, dərin və idarə olunan keçid mərhələsinə əks etdirir. Qlobal qeyri-müəyyənlik şəraitində belə keçid modeli uzunmüddətli iqtisadi təhlükəsizliyin, sosial sabitliyin və dayanıqlı rifahın ən etibarlı təminat mexanizmi kimi çıxış edir.

Gəlirlər, inflyasiya və rifahın qorunması

2025-ci ilin sosial-iqtisadi mənzərəsi göstərir ki, Azərbaycanda iqtisadi artım yal-

nız statistik göstəricilərdə qalmır, əhalinin rifahında da hiss olunan nəticələr yaradır. Gəlirlərdə artımın inflyasiyanı üstələməsi və orta aylıq əməkhaqqının 1089 manata çatması real gəlirlərin qorunduğunu, əksər sahələr üzrə isə davamlı artdığını göstərir. Qlobal miqyasda bir çox ölkələrdə inflyasiya şoklarının alıcılıq qabiliyyətini azaltdığı bir dövrdə ölkəmizin nail olduğu bu nəticə xüsusi diqqət cəhəti.

Müqayisə üçün xatırlatmaq kifayətdir ki, 2022–2024-cü illərdə Avropa İttifaqının bir sıra ölkələrində, eləcə də Türkiyə və Latın Amerikasında gəlirlər nominal olaraq artsa da, inflyasiya bu artımı üstələmiş və nəticədə real ifadədə azalmışdı. Azərbay-

Strateji dövrün ideologiyası

Qlobal iqtisadiyyatda fragmentasiya, sürətli texnoloji dəyişikliklər və enerji transformasiyası ilə səciyyələnən yeni mərhələdə ölkələrin rəqəbat üstünlüyü ayrı-ayrı sahələr üzrə artım templəri ilə yanaşı, strateji prioritetlərin vahid və əlaqəli sistem daxilində necə formalaşdırılmasından asılıdır. Dəyər zəncirlərinin qısaltdığı, kapitalın riskə daha həssas yanaşdığı və enerji xərclərinin iqtisadi qərarlar üçün əsas amilə çevrildiyi bu şəraitdə dayanıqlı inkişaf modelləri sektorlararası sinerji üzərində qurulur.

Bu baxımdan Prezident İlham Əliyevin Davos platformasında vurğuladığı yaşıl enerji, data infrastrukturuna və hasilat sənayesinin yeni mərhələsi Azərbaycanın müasir inkişaf modelinin əsas sütunları kimi çıxış edir. Qlobal təcrübə göstərir ki, bərpə olunan enerji təkcə iqlim öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi aləti deyil, eyni zamanda sənayenin rəqəbat qabiliyyətini formalaşdıran həlledici faktordur. Almaniya və Niderlandda yaşıl enerji əsaslı sənaye zonalarının formalaşması məhz enerji xərclərinin stabilliyi hesabına mümkün olub. Skandinaviya ölkələrində isə ucuz və “təmiz” enerji data mərkəzlərinin cəmləşməsində əsas üstünlüklərdən birinə çevrilib. Azərbaycan üçün yaşıl enerji eyni funksiyaları daşıyır: sənaye, logistika və data mərkəzləri üçün proqnozlaşdırılan enerji xərcləri yaratmaq-la ölkəni regional miqyasda “yaşıl enerji ilə dəstəklənən istehsal və xidmət platforması” kimi mövqeləndirir.

Data və rəqəmsal infrastruktur bu arxitekturanın məhsuldarlıq və səmərəlilik nüvəsinə təşkil edir. Qlobal kapital axınlarının son illərdəki dinamikası göstərir ki, investisiya qərarları artıq yalnız bazar ölçüsü və ya ucuz əmək üstünlükləri ilə məhdudlaşmır. Məlumat axınlarının etibarlılığı, rəqəmsal idarəetmənin keyfiyyəti və dövlət-biznes münasibətlərində şəffaflıq daha həlledici rol oynayır. Estoniya nümunəsində rəqəmsallaşma bütün iqtisadiyyat üzrə məhsuldarlıq sıçrayışına səbəb olub. İrəndiyada isə data mərkəzləri ölkənin xarici investisiya strategiyasının əsas dayaqlarından birinə çevrilib. Azərbaycan üçün data prioriteti də bu məntiqə əsaslanır: data mərkəzləri və rəqəmsallaşmış logistika İKT sektoru ilə yanaşı, bütövlükdə iqtisadiyyat üzrə məhsuldarlığı artırır və institusional etimadı gücləndirir.

Hasılat sahəsinə verilən prioritet isə klassik xammal yanaşmasından prinsipiəl şəkildə fərqlənir. Müasir iqtisadiyyatda hasılat sahəsinin inkişafı emal, texnologiya transferi və global dəyər zəncirlərinə inteqrasiyaya da təsir göstərir. Norveç və Avstraliya təcrübəsində resurs sektorunun müasirləşdirilməsi sənaye bazasını genişləndirmiş və ixrac potensialını artırmışdır. Azərbaycan üçün də hasılat prioriteti resurs gəlirlərində modernləşməni və struktur dəyişikliyi dəstəkləyən alət kimi nəzərdə tutulur. Yaşıl enerji və data ilə sinxron işləyən hasılat sektoru resurs iqtisadiyyatını müasir inkişafın dayaqlarına çevirir.

Bu üç prioritetin sintezi global mühitdə geniş yayılmış “istənilən artım” yanaşmasından köklü şəkildə fərqlənir. Burada məqsəd qısamüddətli yüksək templər əvəzinə dayanıqlı artım, siyasətin müəyyənliyi və investisiya etimadının qorunmasıdır. Yaşıl enerji istehsal xərclərini və karbon risklərini azaldır, data idarəetməni və məhsuldarlığı yüksəldir, hasılat isə transformasiyanı dəstəkləyir. Nəticədə artım daha balanslı, iqtisadiyyat isə xarici şoklara qarşı daha davamlı olur. Nəticə etibarilə, bu yanaşma Azərbaycanın global qeyri-müəyyənlik şəraitində fərqlənən üstünlüyünü formalaşdırır: sabitlik, transformasiya və rəqəbat qabiliyyəti arasında tarazlıq yaranır. Davosda səsləndirilən bu prioritetlər göstərir ki, ölkəmizin 2025-ci ildəki makroiqtisadi nəticələri uzunmüddətli və düşündürülmüş inkişaf strategiyasının mühüm nəticəsidir. Bu yanaşma Azərbaycanı nə sürətli, lakin kövrək artım yoluna, nə də durğun sabitlik tələsinə salır. Əksinə, idarə olunan dəyişikliki vasitəsilə rifahla aparən rasional inkişaf trayektoriyası yaradır.

Beləliklə, 2025-ci ilin nəticələri göstərir ki, global qeyri-müəyyənliyin “yeni normalıq” kimi formalaşdığı bir mərhələdə Azərbaycanın iqtisadi üstünlüyü artımın sürətində deyil, onun dayanıqlığında və keyfiyyətində ifadə olunur. Qlobal miqyasda iqtisadi risklərin artdığı, kapitalın daha seçici davrandığı və ticarət əlaqələrinin zəiflədiyi şəraitdə ölkəmiz şoklara davamlı, balanslaşdırılmış və proqnozlaşdırıla bilən iqtisadi model qurmağı bacarır. Qeyri-neft sektorunun genişlənməsi, məhsuldarlığı əsaslı artımın güclənməsi, logistika və rəqəmsal xidmətlərin iqtisadi dinamikanın mərkəzinə çevrilməsi göstərir ki, inkişaf modeli artıq struktur baxımdan möhkəmlənmə mərhələsinə daxil olub. 2025-ci ilin əsas dərsi ondan ibarətdir ki, çağırış artımın sürətini qısamüddətli artırmaq deyil, onun keyfiyyətini yüksəltməkdir: daha sabit və daha rəqəbatqabiliyyətli böyümə.

Bu yanaşma global investisiya mühitinin əsas meyarları – fiskal intizam, institusional etimad və uzunmüddətli müəyyənlik ilə tam uzaqlaşır. Yaşıl enerji, data infrastruktur və hasilat sənayesinin yeni mərhələsi isə artıq ayrı-ayrı sektor seçimi deyil, Azərbaycanın iqtisadi modelinin dayaqlarına çevrilir. Məhz bu balans – sabitliklə transformasiyanın uzlaşdırılması ölkənin global qeyri-müəyyənlik fonunda əsas strateji üstünlüyünü formalaşdırır.

Şaiq ADIGÖZƏLOV, iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru